

avtorji

IZPOVED SLOVENSKE FILMARKE

maja weiss

Nikoli ne bom pozabila projekcije dokumentarca *Ženitovanijski obred* Božidarja Jakca iz leta 1940, ki sem si ga ogledala pred približno desetimi leti, enkrat leta 1994, v majhni dvorani v Predgradu v Poljanski dolini. Projekcijo je organiziral gospod Ivan Nemanič iz Arhiva RS in še danes sem mu hvaležna, da me je povabil na ta izjemni dogodek.

Dogodek je bil podoben prikazovanju prvega filma bratov Lumière *Prihod železniškega vlaka na postajo La Ciotat* iz leta 1895. V tej majhni vasi je bila gasilska dvorana nabito polna; zbrali so se predvsem starejši ljudje, stari več kot sedemdeset let, in otroci.

Majhna okna dvorane so bila zaprta, v prostoru je brnel projektor, okrog njega se je kadilo. Ljudje so zadrževali dih, tu pa tam je kdo zavpil: glej ga, pa to je Peter Šmalcelj, kaj ni to Ivan Nagodetov, Štaudoharjeva ... Vmes so nekateri zaploskali, potem smo zagledali zvonik cerkve v Predgradu, pa vas Prelesje in Kolpo.

Ah, ... poglej ... mmm ..., smo vzdihovali. Na platnu je folklorna skupina zapela in zaplesala kolo, pevci so odpirali usta, vendar zvoka ni bilo, saj je šlo za nemi film. Spomnim se tresočih posnetkov z vlaka in črno-bele pokrajine. V tem prostoru, med temi ljudmi, se mi je ta film zdel najboljši, najlepši in najpomembnejši na svetu. Ko so se po projekciji odprla okna in vrata, je v prostoru zažarela popoldanska svetloba, in vsi smo bili kot začarani, kot da smo bili priče nekemu neverjetnemu znanstvenofantastičnemu dogodku – filmu.

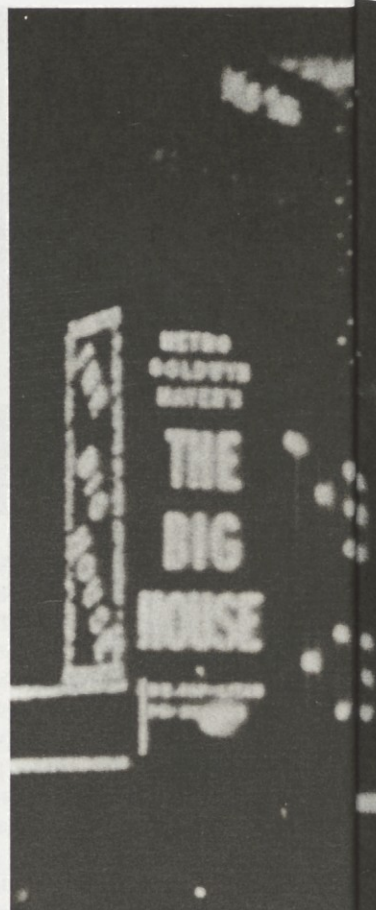
Ko sem odhajala iz Predgrada, sem se ustavila na hribu, od koder je lep razgled na vijugajočo zeleno Kolpo, in vznemirjeno gledala v kanjon. Takrat še nisem vedela, da bom čez leta prav tu snemala *Varuha meje*, zaradi katerega me bo toliko ljudi zasovražilo. Prav tako si niti v sanjah nisem predstavljala, da bom zaradi uspešnosti filma lahko prepotovala skoraj ves svet, da se mi bodo uresničile osnovnošolske sanje, da bi nekoč videla Mongolijo in New York.

V letu 2004 sem na Ministrstvu za kulturo s projektom lastnega *rimejka* Jakčevega dokumentarca *New York* iz leta 1930 skušala dobiti možnost za dvomesečno bivanje v slovenskem ateljeju v New Yorku, natančneje v Brooklynu. Neuspešno, saj nisem bila izbrana. Ampak nič ne de, še bom poskusila, ker si res želim narediti ta dvojni dialog film; film, ki bo opremljen z dnevniškimi zapiski ameriškega popotovanja Božidarja Jakca iz leta 1930 in mojimi zapiski neke ameriške vsakdanjosti v prihodnosti; film, ki bo narejen iz Jakčevega 16-milimetrskega materiala in mojega, digitalnega, posnetega z mini DV kamero. Filmski ustvarjalec in moj življenjski sopotnik Peter Bratz mi je povedal, da z letošnjim letom Kodak in Orwo uradno ukinjata super 8-milimetrski filmski trak. Do konca leta 2005 naj bi iz prodajaln izginili še zadnji metri. Moja generacija na filmski šoli AGRFT je še vse svoje vaje snemala na super 8mm. Prva "superosmička", ki sem jo posnela sama, je bil film *Mačje pokopališče* pri profesorju Klopčiču. Vajo sem morala ponavljati, ker sem iz kamere pozabila odstraniti rumeni filter in je bila zato polovica slike obarvana rumeno, druga polovica pa je bila normalna. Po ponovitvi je profesor Klopčič film, v katerem nastopata takrat desetletna Ida Weiss, danes filmska producentka, in dvanajstletna Tanika Šajatovič, danes odgovorna za slovenski MEDIA Desk, ocenil z desetko. Takrat in nikoli več.

Konec je s filmom, digitalna revolucija se nadaljuje.

Všeč so mi vse te male kamere in ideja, da imajo tako amaterji kot profesionalci možnost snemati in producirati filmske izdelke. Do filma, predvsem do 35-milimetrskega, pa še vedno gojim posebno spoštovanje. Kar pomeni, da do vseh filmskih profesionalcev, z direktorji fotografije na čelu, ki obvladajo filmske formate, kamere, luči, tehniko ... torej do ljudi, ki delajo s FILMOM, čutim močno simpatijo. Občudujem jih, ljubim.

Ustvarjanje FILMA ni nobena zafrkancija, čeprav kulturno-politični subjekti menijo, da je. Slovenski film je še

New York, Božidar Jakac

Varuh meje, Maja Weiss

vedno psovka. Je zadnje kolo zadnjega vagona vlaka z imenom Kultura, ki naj bi že enkrat za vraga odpadlo, saj je staro že 100 let, denarja za popravilo kolesa pa NI! Slovenski film in še posebej slovenski filmski festival je treba z odlokom ukiniti, enkrat za vselej, ker ne koristi nikomur, ne prinaša dobička in jemlje denar za socialno varnost ljudi. Zakaj bi slovenski film dobil kakšen tolar več, če ga pa nihče ne hodi gledat? Zakaj naj ostane AGRFT, če pa lahko danes vsak dela in producira filme? Izobrazba v tej smeri ni potrebna. Tudi izobrazba filozofije ni potrebna. Subvencionirajo naj se študiji strojništva in ekonomije. Pa medicine, seveda! In športa. Ves ta pink-punk o sprejetju audiovizualnega zakona, in zdaj še pod prisilo neke bedaste Evropske Unije, o katerem se naklada že desetletje, je brezvezen. Ker filma ni, ne potrebujemo zakona, časa in denarja v tej smeri ni treba več izgubljati – končno! S tem denarjem naj se raje kupi še nekaj donosnih filmskih uspešnic s podnapisi. In za tiste čudne filmske eksote nekaj kilogramov evropsko-azijskih celuloidnih sanj, pa bo! Tudi na televiziji je vse v redu. Oddaje so, programski sloti so zapolnjeni, nekaj petdesetminutnih dokumentarcev je treba skrajšati na 20 minut, ampak s tem na kvaliteti samo prodobijo, so pač bolj kompaktni, strnjeni. Množice to laže “pojedo”.

Igrani program cveti, vsako leto je več cvetk. Vsako leto vsaj trije mladi ali malo starejši režiserji-avtorji posnamejo svojo serijo, ki se dogaja v eni sobi, in v enem dnevu posnamejo deset nadaljevanj. Izkoristek je fantastičen, zadovoljstva neizmerna!

Vse je super, super!

In tisti, ki menijo, da je Viba prevelika? Ni. Velika je kot normalna nemška filmska šola. Toda ker smo šolo ukinito in ker filma ni več, bo zelo primerna za oddaje v stilu *Supernova*.

Filmarje pa naj arhivirajo v naftalin, v zadnje kozarce propadajoče Steklarne Rogaška, da bodo v opomin vsem, ki bi se nekoč morda želeli profesionalno ukvarjati s slovenskim filmom.

Tako.

V letu 2006 bom posnela svoj novi film *Instalacija ljubezni*, ki bo stal 5 milijonov evrov in bo izpraznil blagajno Filmskega sklada.

Drugi profesionalci se postavite v vrsto in potrpežljivo čakajte. Na leto 2010!

PS: Slovenski absurd: te besede bodo odmevale bolj kot slovenski film! Pošastno!•

Ljubljana, 23.1.2005